
Onderlinge rechtzaken

Aantekeningen bij 1 Korinthe 6:1-8

6:1 Durft iemand van u, die een geschil heeft met een ander, zijn recht te zoeken bij de onrechtvaardigen en niet bij de heiligen?
2 Weet u niet dat de heiligen de wereld zullen oordelen? En als door u de wereld geoordeeld wordt, zou u dan ongeschikt zijn voor de meest onbeduidende rechtzaken?
3 Weet u niet dat wij engelen zullen oordelen? Hoeveel te meer dan alledaagse dingen?
4 Als u dus rechtzaken hebt over alledaagse dingen, stel dan hen aan die in de gemeente niet in aanzien zijn.
5 Tot beschaming zeg ik u dit. Is er dan onder u niemand die wijs is, zelfs niet één, die in staat zou zijn een oordeel te vellen in een geschil tussen zijn broeders?
6 Integendeel, de ene broeder spant tegen de andere broeder een rechtszaak aan, en dat voor ongelovigen.
7 Dan is er al volledig sprake van verlies onder u, dat u onder elkaar rechtzaken hebt. Waarom lijdt u niet liever onrecht? Waarom laat u zich niet liever benadelen?
8 U echter doet onrecht en benadeelt, en dat nog wel aan broeders!

In Korinthe, waar veel Romeinse burgers woonden, maakte men bij geschillen gebruik van twee gangbare vormen van het Romeins recht: het formula-proces en het inschakelen van scheidsrechters. Beide vormen golden voor zowel Romeinse als niet-Romeinse burgers, wat erg handig was in een stad waar veel handel gedreven werd door mensen van allerlei nationaliteiten.

Formula-proces was de meest gebruikelijke rechtsgang. De eiser riep de beklagde om op samen met hem een rechtzaak te starten. Bij een bevoegde ambtenaar (praetor, proconsul of een lagere ambtenaar) werd vervolgens het geschil toegelicht en beschreven. Veel kleine geschillen konden al in die fase worden beslecht (een soort snelrecht), of werden ongeldig verklaard. Als de rechtszaak geldig werd bevonden en niet zomaar kon worden opgelost, kwam de zaak voor de rechter (iudex), die kon worden uitgezocht, maar soms ook werd toegewezen. Iedere mannelijke staatsburger kon toen in principe gevraagd worden om als rechter te fungeren (publiek recht). De uitspraak van deze rechter was bindend.

Men kon bij een geschil ook samen besluiten om de kwestie voor te leggen aan een of meerdere scheidsrechters. Dit gebeurde vaak bij kleine zaken. Zo'n proces nam in principe weinig tijd in beslag. Het verschil met een formula-proces was dat de uitspraak van een scheidsrechter niet kon worden afgedwongen en die van een rechter wel. Als een van de partijen dus niet tevreden was met de uitspraak van de scheidsrechter(s), moest er als nog een formula-proces plaatsvinden.

Als Paulus de christenen in Korinthe aanspreekt op de wijze waarop ze met onderlinge geschillen omgaan, dan vormt deze praktijk van het Romeinse recht de context waar vanuit hij spreekt.

- De ene christen riep de andere op om een rechtzaak met hem aan te gaan, wellicht eerst voor een scheidsrechter, maar mogelijk (daarna) ook voor een gewone rechter.
- Paulus adviseert de gemeenteleden om in het geval van onrecht iemand aan te wijzen uit de eigen gemeenschap. Dit sluit aan bij het werken met scheidsrechters.

Het is dus niet de bedoeling van Paulus om de Romeinse rechtsgang ter discussie te stellen. Hij maakte zelf meermalen gebruik van zijn Romeinse burgerrecht (Hand.16:37; 22:18) en schrijft ook in zijn brieven dat de instellingen van de (Romeinse) overheid gehoorzaamd moeten worden (Rom.13).

Paulus kaart aan hoe erg het is dat gemeenteleden er bij geschillen onderling niet uitkomen en dat het nodig moet zijn om er een rechtzaak van te maken waarin dan ook nog niet-gelovigen een uitspraak moeten doen. Het is onvoorstelbaar dat mensen die later de wereld en de engelen zullen oordelen, op aarde niet-gelovige rechters nodig hebben om hun eigen rechtzaken te laten beslechten.

Als er dan geschillen zijn, kunnen die dan niet worden voorgelegd aan broeders die als scheidsrechter of in het geval van een formula-proces zelfs als officiële rechter kunnen fungeren? Door in dit geval niet-gelovigen in de arm te nemen als (scheids)rechters, vindt er onrecht plaats ten opzichte van de broeders.

Tot slot benadrukt Paulus dat mensen die onrecht lijden, moeten leren om niet in alles voor hun recht te willen opkomen. Het is immers onwaardig voor de gemeente van Christus om rechtsgedingen met elkaar te voeren! Het is beter om onrecht te verdragen en zich te laten benadelen, dan dat men tot schade van de gemeente rechtsgedingen met elkaar voert. Door het ene onrecht niet te accepteren, ontstaat een ander (groter) onrecht.

Paulus noemt dit als laatste, maar dit is eigenlijk de eerste stap die genomen zou moeten worden bij een geschil. En als er dan toch recht moet geschieden, omdat het onrecht de perken te buiten gaat (waardoor ook de naam van Christus gelasterd zou kunnen worden), laat het dan intern beslecht worden middels een wijze broeder, zodat de naam van de gemeente en daarmee die van Christus het meeste gespaard wordt.

Paulus wil hier uiteraard niet mee zeggen dat de gemeente grof onrecht dan maar altijd moet laten bestaan. Ook dat kan de naam van de gemeente immers aantasten. Maar het is wel belangrijk om de effecten van het een of het ander goed af te wegen.

Vers 4 wordt niet door alle vertalingen gelijk vertaald. De opties zijn: *'Als er dan rechtszaken zijn over de dingen die dit leven aangaan -*

- *(1) stel dan daarover hen die in de gemeente niet geacht zijn!'*
- *(2) stelt u dan daarover hen die in de gemeente niet geacht zijn?'*

Bij optie 1 wordt bedoeld dat als er een rechtszaak is, men dan binnen de gemeente hierover iemand moet aanstellen die niet geacht is. Hierbij kan gedacht worden aan iemand die niet zo begaafd is; iemand die niet tot de elite behoort. Het mogelijke voordeel daarvan is niet duidelijk.

In het geval van optie 2 wordt met 'iemand die niet geacht is' iemand bedoeld die buiten de gemeente staat; de 'onrechtvaardige' van vers 1 dus. Deze optie heeft de voorkeur, omdat die meer in de lijn ligt van het hele stuk, namelijk dat men recht wil halen bij hen die niet tot de gemeente behoren. Optie 1 valt ook af omdat het binnen een gemeente niet mag voorkomen dat mensen meer of minder geacht worden. Bovendien zou Paulus bij optie 1 een toelichting verschuldigd zijn, maar die geeft hij niet.

Wat kunnen wij hiervan leren voor onze situatie?

- Het zou onder christenen niet zo moeten zijn dat er onderlinge geschillen bestaan, die zo hoog oplopen dat men er samen niet meer uitkomt.
- Als onderlinge geschillen in de gemeente openbaar worden buiten de gemeente, bijvoorbeeld doordat er een rechtszaak wordt aangespannen, dan is dit nadelig voor het getuigenis van de gemeente en daarmee van de naam van Christus. Laten we dat nooit vergeten!
- Kwaad wat echter niet in het licht gebracht wordt en binnen de gemeente een halt wordt toegeroepen, berokkent eveneens deze schade. Pappen en nathouden is daarom geen optie.
- We hoeven ons rechtssysteem niet onbenut te laten. Het kan gebruikt worden om dingen die onderling niet opgelost kunnen worden, te beslechten. Als we het doel in het oog houden dat de naam van Christus niet (of zo min mogelijk) schade toegebracht mag worden, dan is het in bepaalde gevallen wijs om het rechtssysteem te benutten, inplaats van door een verkeerde uitspraak die onderling genomen is de gemeente van Christus alsnog een slechte naam te bezorgen.
- Niet alleen gewone gemeenteleden, maar ook leiders in de gemeente hebben vaak niet voldoende juridische kennis om grote zaken binnen de gemeente tot een oplossing te brengen. Het rechtssysteem van tegenwoordig is veel ingewikkelder dan in de tijd van Paulus. Naar wijze mensen mag echter altijd gezocht worden en het getuigt van geestelijk inzicht als deze weg ook allereerst bewandeld wordt. Vanuit een gemeentevergadering kan bijvoorbeeld een advies gegeven worden.